

ERDÉLYI FUTÁR

FŐSZERKESZTŐ: SZÖGYÉNI KISS ENDRE

TARTALOM

Domahidy Elemér irredentizmussal vádolta meg Tarnóczi Lajost az Averescu-kormány tagjai előtt

Dr. Krenner Miklós nyilatkozik a magyar politika teendőiről

Miért vonult vissza a Transylvania-bank a Szatmári Takarékpénztár Egyesület szanalásától

Sugár Tery nem hagyja magát

Az udvarhelyi primár jól eligazítja a város szekerét

Betegh Béby választott

(Szendrey Misit és az aradi színházat, Kertész Manczi a váradihoz pártolt)

Cserefalvy Farkas Árpád majdnem megelőzte Lindberget

Stern Fischel elköltözik Mármarosszigetről, ahol mindenki rosszul megy, csak Farkas Saulnak nem

Biller Irén és Vály Ilona hajbakaptak

Ez egyszer Tagányi nem hibás

Dr. Sebestyén Miklós vásárhelyi ügyvéd szintén beállott szoborrombolónak

Váradon csak a hozományért házasodnak

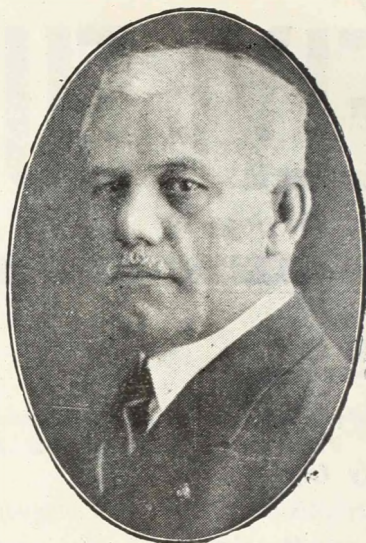
Avram Nicolau megvédi a temesvári magyar színészetet

Bresslauer Rezső kalandja Váradon

Az aradi állomásfőnök és a pincérek

Willer Jóska pártvezéri allűrököt vett fel

A. LAPEDATU

kultuszminister, a kolozsvári liberális párt elnöke

N. SAVEANU

volt miniszter, a képviselőház elnöke

CRISTEA MIRON

metropolita, a régenstanács tagja

Domahidy Elemér irredentának bélyegezte Tarnóczi Lajost az Averescu-kormány tagjai előtt

A tavalyi választások alkalmával a csucsa paktum alapján Domahidy Elemér, Hajdumegye és Debrecen város volt főispánja is belekerült a bukaresti törvényhozásba. Szenátornak választották az öreg urat, miután e méltóságra megvolt összes kvalifikációja: tagja a Magyar Párt elnöki tanácsának és nem tud románul. Azt kérdezhetné erre valamelyik jámbor hívő, hogy hát akkor mit csinál Öméltósága a törvényhozó tanácsban?

Ha paraszt a kérdező, azt hamar elintézné Elemér Öméltósága, szokott kiszólásával felelni neki: *Kuss a parasztnak!* Így szokta ezt meg Elemér Öméltósága évtizedeken keresztül a hajduk fővárosában, a kálvinista Rómában és hogy késő vénségére „vérei üdvére” elszólitották kényelmes pipázásából Bukarestbe, ott sem tagadta meg önmagát és liberális elveit, lévén ő évtizedeken keresztül a Tisza-féle szabadelvű pártnak egyik oszlopa, a hajdumegyei kálvinisták közt a fiók-Tisza. Isten nyugtassa a megboldogult Tisza Istvánt, aki minden politikai tévedése dacára is nagy államférfi volt, bár ugy esküdtött az osztrák-magyar monarchia örökélettségére, mint a hithű mohamedán prófétájának zöld zászlajára. Tisza István a monarchia szétbomlásakor elesett, tragikus végzete elszólitotta ez árnyékvilágból és jó református lélekként bátran, emelt

fővel ment az orgyilkosok golyói következtében a legfőbb ítélőbíró elé. Tisza István vérével pecsételte meg elveit, de nézzük csak mit mivelnek a Romániába szakadt politikai alvezérei, mit produkált évek óta a királyhágóntuli református egyházban Domahidy Elemér főgondnok ur.

*

Volt képviselő- és szenátortársai a bukaresti Metropol. fegyverasztaltól jól ismerik. Kivülről-bévtülről. Az öreg ur itt egész naturjában megmutatkozott. Szidta a parasztot mint a bokrot, minek annak pipa, szokta mondani, ha én meglátom a béresemet pipával az agyarárn, úgy vágom kupán, hogy mind a 32 fogát kiköpi. Roppant finom és szellemes ember Elemér Öméltósága. Aki már nálánál is jobban utálja a parasztot, az csal. A hamisítatlan, igazi feudalista parasztutálat csak önála található fel. És ebben aztán nem válogatós Domahida ura. Nem nézi a paraszt valását. Ő református főgondnok, neki szabad, gondolja. Az ősei nemesek, grófok voltak, ő tehát arisztokrata. Csak éppen nem raccsol egészen. Monoklit hord, mert ez divatos és szidja a parasztot, mert ez meg atavisztikusan átöröklődött belé.

Igy csinálták ezt Domahidán az ősei is, nem lehet rossz néven venni tőle, ha utánozza őket. Aztán ő mégis egy

ur és jelentős közéleti tényező. Ezt elismerik róla a Magyar Pártban is, ahol egy másik fő-parasztszerető: Inczedy-Jocksmann Ödön citerázik. Ezek ketten igazán a leghivatottabbak arra, hogy *vallásban és kisebbségi politikájában* képviseljék a parasztot, hogy az ő nevében beszéljenek. Jocksmann, aki hétpecsétetes titok alatt őrizi zsidó származását és Domahidy, aki Bukarestben utcahosszat kérkedett comes-eredetével. A feudális reakciónak ezek a csökevényei, ezek a szobormintái csinálnak az erdélyi parasztnak kisebbségi politikát, ezek, akik a paraszt-utálatban a Grand-Prixet nyernék el. Hajdu, Szatmár, Szilágy megyék földmivesei, a kérgestenyerű, földetturó, verejtékező emberek, akik harcoltak, véreztek, nyomorogtak az osztrák-magyar monarchia nagyhatalmi állásáért, a Habsburgokért, a Domahidyakért, hogy vérük öntözése-árán is módot és lehetőséget adjanak Domahida urának arra, hogy mint szenátor szintén megmutathassa a parasztutálatban kifinomodott gögjét, fekete máját, emberi rosszaságát.

*

1927 tavaszán Tarnóczi Lajos bihari esperest a konventi bíróság esperesi tisztének elvesztésére ítélte. Az ítélet mély megdöbbenést keltett mindenfelé, mert lehetetlennek tartották, hogy a gályarabok ivadékai vérbírói tógába öltözhessenek. A szégyenteljes ítélet, melynek ódiuma a vérbírák fejére száll, kinos hatást váltott ki az Averescukormányban erdélyi tagjaiban is, az a 6—7. miniszter, aki magyarul tudott, meglepetve csapta össze a kezét arra a hírre, hogy a legszabadelvűbb vallás bírái ilyen eljárásra vetemedtek. Még Sulyok Istvánt, a királyhágómelléki református püspököt is felbosszantotta a drákói ítélet és magából kikelve vágta oda a Kolozsváron tartott gyűlés után a konventi bírának:

— *Piszkos embervadászok vagytok!*

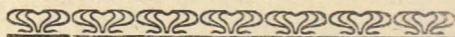
A konventi ítélet jogi indokolása falábakon nyugszik, ezt észrevették a jogászok is, de ki lett volna az a bátor, aki a háttérben meglapuló és Tarnóczi-ellenes hajsztát szító reakciós lovagokkal, a Thuryakkal, Domahidyakkal, Harcsárokkal szembe mert volna szállni?

A felháborodás hullámai Bukarestig értek és mikor az averescanus miniszterek információt kértek Tarnóczi büneiről, amelyek miatt őt keresztre feszítették, a Magyar Párt urai csak hümmögtek. Végre megkérdezték Domahidy Elemért, a királyhágó-melléki református egyház főgondnokát, aki azt mondotta, hogy

**Tarnóczi Lajost azért kellett
lecsapni az esperességről, mert
irredenta.**

Bihar ugyanis a magyar határ mellett fekszik, veszedelmes tehát, ha ilyen irredenta hajlandóságu pap visel ott tisztséget. Rémülve hallották a miniszterek, hogy ez a Tarnóczi Lajos ilyen veszedelmes az új országhatárookra és emberileg sajnálkozva bár, de belényugodtak, hogy Domahidyék ilyen alaposan megbüntették az irredenta református papot. Pártszempontból pedig egyenesen örültek neki, mert hiszen akkor az Averescu-párt és a Magyar Párt tulajdonképpen Néppárt név alatt egységes pártegységet alkotott, a csucsa paktum értelmében a Magyar Párt bekebelezetve a kormánypártba.

Az averescanus miniszterek még élnének, bizonyára nem zárkoznak el attól, hogy bírói fórum előtt Domahidy Elemér információiról bővebben is nyilatkozzanak. Addig pedig csak utálják a református parasztokat is szívből, igazán — Domahidán...

**Hirdessen
az „Erdélyi Futár“-ban!**

Az eddigi reakciós rendszer ideje elmúlt, de hitkos választójogról és a numerus clausus lenyihítéséről egyelőre mégsem lehet szó...

**Tanulságos vita Szabó Sándorral, a magyar kormánypart kigazda-
elnökével a nyiltszavazásos és numerus claususos „egységes-
parti liberalizmusról és demokráciáról“**

(Budapest, szeptember végén.) Libe-
lális és demokratikus jelszavak kísérleti
göggömbjei szálldogálnak föl a kormány-
part táborból. Vajjon nem

**a közeledő törvényhatósági vá-
lasztások előszele**

újdogálja-e ezeket a „Luftballon“-okat?
Ezt kérdeztük vasárnap

Szabó Sándortól,

a kormánypart kigazda-elnökétől, aki
a következőket mondotta:

— A liberális és demokratikus irányba
haladás szükségességének belátása
nemcsak a közeledő választások elő-
szele, hanem valósággal meggyökerese-
sített fölfogás a kormánypart tulnyomó
észében. Hogy e fölfogásnak eddig
nem voltak politikai következményei,
annak oka az, hogy a pénzügyi és tár-
sadalmi szanalás idején teljes belpoliti-
kai nyugalomra volt szükség. Ez a kér-
és azonban a politikai klubokban most
már állandóan napirenden marad,

**mert ez eddigi: a reakcióban
való továbbmasirozás ideje el-
múlt és a haladás szelleme azt
követeli, hogy mi is tegyünk
lépéseket előre, a liberálizmus
és demokrácia felé.**

Az elmúlt néhány év alatt sok kormány-
part képviselő járt a külföldön és meg-
állapítható, hogy ha az ember átlépi az
ország határait, mindjárt más lesz a
perspektívája... Be kell látnunk, hogy
politikai téren nagyon sok tennivalónk
van. A nép széles rétegei nem érdek-

lődnék az elvont politikai kérdések iránt
és inkább csak a rövid lejáratu és
személyi ügyek kötik le a figyelmét. A
választások idején is azt tapasztaltuk,
hogy a tömegek nem tudják milyen
irányban haladjanak,

**fölülről vártak utasítást, hova
szavazzanak**

és minő politikai kérdéseket tartsanak
időszerűnek. Akik tehát demokratikus
politikát akarnak, azoknak mindennél
előbbrevaló kötelességük, hogy neveljék
a népet, keltsék föl a tömegek politikai
érdeklődését és ha ez a törekvés siker-
rel jár, akkor a politikailag fejlett nép-
nek bátran adhatjuk majd meg a leg-
szélesebbkörű szabadságjogokat is.

— A nép politikai nevelése — jegyezte
meg munkatársunk — tiszteletreméltó
program, de

**hogy lehet nevelni ott, ahol
nincs sajtószabadság, nincs
gyülekezési jog**

és minden képzeletet fölülmul a köz-
igazgatás nyomása, a protekcionizmus
és az állami mindenhatóság?

— A nevelésnek kétségtelenül nagyon
alkalmas eszköze a sajtó és éppen ezért

**a sajtószabadságot meg kell
adni, de már a gyülekezési jog
problémáját óvatosabban kell
kezelní,**

mert amíg a sajtónál fejlett kulturája,
intelligens emberek dolgoznak és inkább
állnak rendelkezésre az önfegyelmzés
és a kezelhetőség eszközei, addig a

népgyűléseken tömegek megmozdulásáról van szó és néhány pillanat alatt olyan hangulat alakulhat ki, amelynek a legsúlyosabb következményei lehetnek.

— A választások azt bizonyítják, hogy a nép politikai tanácstalanságának és kiszolgáltatottságának legfőbb oka a nyílt szavazás,

a demokratikus irányban való haladásnak tehát elengedhetetlen feltétele a titkos választójog megalkotása, —

jegyeztük meg.

— A titkos választójogot nem tartom a politikai bajok biztos orvosszerének. Éppen ezért mindaddig, amíg a bolsevista miazma nincs kiirtva a mai társadalomból, amíg az orosz kérdés megoldatlan, ideiglenesen le is mondottunk arról, hogy küzdjünk a titkos szavazati jogért. Kijelentem azonban, hogy

a parlament mai többsége még ennyire sincs a titkosság mellett.

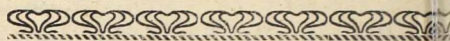
— Ezek után nem valószínű az sem, hogy a numerus clausus eltörlésének vagy enyhítésének meglegyen a parlamenti többsége? — kérdeztük.

— A numerus clausus eltörlését vagy enyhítését csakugyan nem tartjuk időszerti kérdésnek. Én nem szavaztam meg annak idején ezt a törvényt, de ha már benne vagyunk, várjuk meg, mit eredményez a diploma-tultermelés csökkentése terén.

A numerus clausus szükséges rossz, amelynek kiküszöbölésére egyelőre nem is gondolhatunk.

Szabó Sándor végül elmondotta, hogy a falusi tömegek politikai nevelése érdekében a kisgazdapárt máris megkezdte a megyénként való szervezkedés munkáját. Eddig négy megyében, még pedig Békés-, Abauj-, Somogy- és Baranyamegyében alakultak meg a kis-

gazdaszervezetek, a szervező munkát azonban mindaddig folytatják, amíg a kormányzatban is teljes súllyal érvényre nem juttathatják az agrár-demokrácia eszméjét . . .

Biller Irén és Vály Ilona összekaptak a Király-színházban

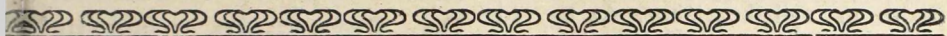
(Budapest, szeptember.) Furcsa helyzet uralkodik a Király-színházban, ahová a két primadonna: Biller Irén és Vály Ilona között napirenden vannak az összekoccanások. Biller a nagyszerű ügyes, a közönség kedvence, Vály Ilona ellenben jóban van a direktorral Lázár Ödönnel, aki fülig szerelmes belé.

A multkor valami szereposztáson ismét összekaptak. A szemtanúk szerint Biller meg is verte volna Vály Ilonát a színházi öltözőben, mire Vály, sirva panaszkolta el sérelmét hatalmas barátjának, Lázár Ödönnel. Lázárnak helyzete persze roppant kényes. Billerrel nem mer kikezdeni, mert ő részt vesz az egész színház prosperálásában. Vály Ilona ellenben a barátjának aki folyton duruzsol és sir a direktor fülebe egy-egy jó szerepért.

Vály Ilona nagyon vallásos családból származik. Leánya a megboldogult Wenetziáné pesti rabbinak, aki szegény nem érthette meg, hogy leánygyermek minden tilalma ellenére a világjelentős deszkákra lépett. Mint szubrett csapnivaló, alig akad száz szerep közül egy, amely neki való, Vály Ilona azonban minden áron primadonnai szerepkörébe akar aragál magának. Pedig ha a megboldogult Wenetziáné főtisztelendő unokája lenne, majd ellátná őt a leánykaja baját. Lázár Ödön azonban nem mer ellenkezni és csak így fajulhat el a kuliszszerű mögötti helyzet annyira, hogy a muszkli Biller megbubolja Ilonkát. Lázár szíve választottját.

A Király-színházi körökben erősen fábadoznak azon, hogy Kertész Deskrét házasság révénbe csalogassák. A partizsere Vály Ilona lenne, még rosszakarói azt mondják, hogy ez neki való szerep. E házassággal egy csapásra megoldanák a Király-színház szerepszétásainak zavartalanságát. Mert minél

későbbre hagyják Vály Ilonka be- vagy kiházását a Király-színházból, annál többet fizetnek rá a gavallér tulajdonosok: dr. Marton Sándor és Szirmay Albert, akik még sem hibásak abban, hogy Vály Ilonka csak Lázár direktort képes magához csalogatni, de a publikumot nem...

Miért vonult vissza a Transylvánia-bank a Szatmári Takarékpénztár Egyesület szanálásától

Égére is Dragos Teofil állította talpra az immobillá vált intézetet — Ahol az igazgatósági tagok a bankjuk legnagyobb adószai

Az év elején súlyos fizetési zavarok kezdtek mutatkozni a Szatmári Takarékpénztár Egyesületnél, mely intézet a legrégibb bankja Szatmárnak. A bank igazgatósága szanáló kéz után nézett és így esett a választása a gyulafehérvári Transylvánia-bankra, amelynek vezérigazgatója, László Endre készséggel vállalkozott a nehézségek elsimítására. A Transylvánia által megindított szanálási akciót azonban hirtelen váratlan félbeszakították, a gyulafehérváriak csomagoltak és sietve elhagyták Szatmárt. Az akkor meglepő és sok szó-beszédre okot adott fordulatról beszélgettünk László Endre vezérigazgatóval Gyulafehérvárott, aki kereken ki-mondotta, hogy miért ment el a gusz-tus a szatmári intézet szanálásától.

— Kérem, bennünket alaposan meg-értésvestettek a szatmáriak. A bank igazgatóságában helyetfoglaló urak hamis képet adtak az intézet helyzetéről. — Ennél a banknál fordult elő, hogy ma-guk az igazgatósági tagok 12 millióval tartoznak a saját intézetüknek, ők a legnagyobb adószai a bankjuknak, olcsó kamat mellett és csak természetes, hogy ilyen kihitelezések láttára csomagoltunk és sorsukra bíztuk őket.

— De úgy hallottuk, vezérigazgató ur, hogy a Transylvániának két millió lejébe került, míg e tapasztalatokra jutott...

— Ki az a gazember, aki ilyen hazugságot hiesztel, azonnal beperelem hitelrongálásért.

— Kár így felindulni, amikor egy székelőföldi bankár ad ilyen információ-t. A brancsbeli csak tudja, hogy milyen eredménnyel járt a kirándulás.

— Ha megmondja, ki ültette fel ezzel a hamis információval, akkor én megmondom a való igazat. Ha nem, azt kell hinnem, hogy kitalálta az egészet.

— Na, ha így a lelkére veszi, megmondom, bár bánom, hogy elszóltam magamat. — Mondja meg az illetőnek, hogy a bankszindikátus ülésén kérdőre vonom ezért.

— Ne tegye. Én nem mondtam el senkinek Önön kívül, különben pedig ha még nyert is a szatmári kirándulás-on, akkor nincs is oka haragudni.

— Ez áll, amit mondtam, meg is írhatja, azért vonultam vissza a szanálási akciótól, mert hamis adatokkal megtévesztettek. 12 millióval tartoznak

az igazgatósági tagjai a Takarékpénztár Egyesületnek...

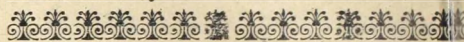
*

Szatmárott járván, megkérdeztük dr. Farkas Antal ügyvéd urat, a Takarékpénztár Egyesület egyik igazgatóját, hogy miért vonult el a Transylvánia Szatmárról és hogy mit szól László Endre ur nyilatkozatához. Az ügyvéd ur igen felindult a 12 milliós kihitelezés hallatára és olyasfélélt mondott igen mérgesen, hogy nem kérnek a Transylvánia segítségéből, jó, hogy elmentek, Isten hírével járjanak stb. Hogy teljes információt kaphassak, leküldött dr. Dragos Teofil urhoz, a bank új elnökéhez, aki aztán keresztmetszetben bemutatatta a szanált bankot.

— Mi a Takarékpénztár Egyesület segítségére jöttünk és a bankot szanáltuk. Az akció decemberben ér véget. Ami dubiózus követelés, kihitelezés volt, azt leirtuk, megállapítottuk a helyes statust és ezen az alapon dolgozunk. Veszteségek voltak, de mi számoltunk ezzel, amikor a bankot újjáalakítottuk. A betétekből eleinte vettek ki, most már azonban úgy állunk, hogy hoznak is. A régi bizalom helyreállott az intézettel szemben, a július 18-án tartott közgyűlés új igazgatóságot választott, amelynek elnöke én vagyok. Rajtam kívül Michael C. Ion szenátor, București—Craiova, Sárközy Lajos ref. lelkész, dr. Kiss Miklós főbíró, Mertz József kereskedő, Szűcs Kálmán nagyiparos, Tartia János esperes, Dragos Ágoston bankigazgató, birtokos az új igazgatósági tagok, míg a felügyelő bizottságban Szabó István nagyprépost, Barsan Ioan főkönyvelő a Banca Naționalától, Dimand Lajos esperes-plébános, dr. Nistor Aurél volt szenátor, nagybányai bankigazgató és Pop Gábor plébános foglalnak helyet.

A Szatmári Első Takarékpénztár Egyesület betétese, üzletfelei és régi igazgatósági és felügyelő bizottsági

tagjai örülhetnek, hogy olyan erőskezű és befolyású férfiú vállalkozott az ügyük vitelére mint dr. Dragos Teofil, akinek minden eszköze, pénze, tekintélye, szakmai ismerete megvan hozzá, hogy a szanálási akciót december 31-ére szerencsésen be is fejezze.

Dr. Sebestyén vásárhelyi ügyvéd szintén szoborrombolóvá vedlett

(Târgu-mureș-Marosvásárhely). Emiatt lékszünk még arra az időre is, amikor 3—4 évvel ezelőtt Dr. Sebestyén Miklós köz- és váltóügyvéd úr mély felháborodással így szónokolt a fehérasztal mellett a Petőfi-szobor lebontása alkalmából:

— Ledönthetik szobrainkat, elvihetik a közteterekről emlékeinket, de egy élő szobrot nem vehetnek el tőlünk, ez nem rombolhatják le, mert ez a szobor közöttünk jár, a miénk, mert nekünk él. Marosvásárhely polgárságának ez az eleven szobra: Bernády György.

Igy beszélt, szónokolt éveken keresztül ez a Hochmecs ember, aki évtizedeken keresztül a Bernády frakkjába kapaszkodott, hogy a felszínen maradjon. Végül már azt hitte, hogy közéleti tényezővé nőtte ki magát, szenátóri babérokra vágyva pártot ütött az élő szobor ellen, elfeledte, hogy ő csak folyondár, még hozzá elég uneszthetikus. Dr. Sebestyén Miklós hiusági elvakultságában beállott a szoborrombolók közé, az élő, a hús és vérből álló, szellemi fensőbbrendűséggel megáldott, felkészített szobrot iparkodott ledönteni ez a politikai kétélű. Annak a szobornak erkölcsi talapzatát akarta megbillenteni, amelynek árnyékában éveken keresztül megbúvott és felkészült. A hiuság, a becsvágy elvette az eszét, a józan ítélőképességét, azt kezdte hinni a folyon-

dár, hogy ő tartja a falat. A kemény kőfalat, a márványbavéselt szobrot.

Dr. Hochmec azóta tapasztalhatta, hogy a zsidók nem süvegelik meg jobban, mert szenátorsággal álmódott, a Bernády György pedig megláthatta „hüségese” barátját — neglizsében. Levet-

között a rosszmájú városi tanácsos úr, aki sem zsidóhoz, sem keresztényhez nem képes emberségességet mutatni. Vajjon meddig lábatlankodik ez az ember tanácsaival a tek. Tanácsban?! Meddig lesz még képe a szoborral szembeülni?

Dr. Krenner Miklós nyilatkozik a Magyar Pártról, a csökönyös vezérekéről és a kilátástalan jövőről

„... nem vagyok annyira érzelmes, miképpen hinni tudnék a magunk akkora okosságában, a többségi nemzet akkora bölcsességében, mely a két oldálnak egyaránt szükséges talapzatot megtalálná.”

(Arad.) A mult hetekben dr. Krenner Miklós ur vezető cikket irt az „Ellenzék”-ben, ahol azt proponálta, hogy üljenek össze a Magyar Párt jobb- és baloldali vezérei és a kölcsönös kapacitáció utján egyezzenek meg egymással. A pusztában kiáltó szavaként hangzott el dr. Krenner felhívása, eddig, a másik fél, a hivatalos pártvezetőség nem kért ebből a tárgyalásból, gróf Bethlen Györgynek, Willer Józsefnek és a többi előkelőségeknek derogál leülni Bernády Györggyel és társaival egy asztalhoz.

Aradon találkoztunk dr. Krenner Miklóssal, akinél megérdeklődtük akciójának sorsát.

Remélte-e, hogy a vezérek csakugyan leülnek a „zöld asztalhoz”?

— Reméltem. Amig keservesen nem csalatkozok, mindaddig erősen remélek. Kapacitabilis vagyok, tehát feltételezem, hogy mások is azok. A kisebbségi pártélet különben sem lehet merev, makacs, dogmatikus; hajlékonynak, alkalmazkodónak kell lennie, tehát az árnyalatoknak szívesen meg kell nyitniok bensőjüket a kölcsönös érvek előtt. Sajnos, most már reménységem elapadóban van. Ugylátszik, megismétlődik a tavalyi

„balesetem”. A reform mozgalom sikraszállása első percében felajánlottuk memorandumban a készséget a barátságos tárgyalásra, de a Magyar Párt elnöki tanácsa visszautasította ezt az ajánlatot. Ideges hangulatban mentünk Gyergyóba, hol komoly közeledés történt, de ennek is csak füstje volt, nem pedig magja. A szervezeti szabályzat demokratizálásának ügye ma is a levegőben lóg, a vezetőség kellő kiegészítése aligha fog napirendre kerülni. A hivatalos párt és a belső-külső ellenzék között az ellentét az utolsó hónapok politikai eseményei miatt csak nagyobodott. Ennek elhárítása volt az Ellenzékben közölt nyílt levelemnek a célja. Alkalmat adott egy-két cikk megírására, de perdöntő hatása nem volt, tehát nem fog eredménye sem lenni.

Hivatalos reagálás nem történt, miért gondolja tehát, hogy a „zöld asztalt” nem fogják megteríteni?

— Aki elolvasta a párt egyik legjelentősebb tényezőjének, Gyárfás Elemérnek a Magyar Kisebbségben, Hinkelér Fels Ernőnek, a párt egyik legderekabb orakulmánának nyílt levelemre irt cikkét, tisztában lehet, hogy az esetleges formálisan hivatalos elutasítás

előtt máris megtörtént a tökéletes erkölcsi elutasítás. Az elégedettek és elégedetlenek között tátongó szakadékok nem lehet, mert nem akarják — áthidalni. A történetek ellenére feltétlen hódolatot követelnek, árulásnak minősítenek mindent, ami az előzmények logikus folyománya volt és presztizskérdést csinálnak a velünk való tárgyalásból. A metsző guny, mely soraik mögött lüktet, a tájékozatlanság, mely bukaresti tárgyalásaink félbeszakítását mandátum-szám és nem elvi kérdések számlájára írja, elárulja, hogy kisebbségi politikánkat boldogan, szívesen látják abban a mederben, amelyben egyre jobban zápol. Ennek az a szomorú következménye lesz, hogy sem ők, sem pedig mi semmiféle eredményt nem tudunk kivívni Bukarestben. Hátrább csuszunk és már csusztunk abból az előretolt állásból, amit a liberálisokkal kötött egyezmény hozott a községi választások idején és mely készen volt a mult parlament ülésekor. Destruáljuk és destruálják kisebbségi és többségi oldalon a kisebbségi probléma egész anyagi és szellemi tartalmát.

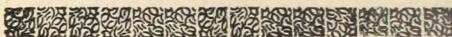
Hogyan képzeli el a kibontakozást?

— Kibontakozást? Nem látom egyelőre a kibontakozás semmiféle lehetőségét. Kibontakozás volna az agyamból kiszakíthatlan „rögeszme” megvalósítása: a Magyar Párt demokratikus átszervezése, a valóságos egység megteremtése és az egységes Magyar Pártnak a liberális kormánnyal való olyan bölcs meg egyezése, mint aminőt a szászok és horvátok tudtak megoldani a történeti Magyarország nagy fellendülése idején. Borus szájjal jelentem ki, hogy nem vagyok annyira érzelmes, miképpen hinni tudnék a magunk akkora okosságában, a többségi nemzet akkora bölcsességében, mely a két oldalnak egyaránt szükséges alapzatot megtalálná. Sívár jövő elé megyünk. A hatalom még jobban

le fog sorvasztani bennünket, mi önmagunk fogjuk néhány uncia vérünket elcsorgatni. A magyar kisebbség máris részekre tagolódott és valószínűnek vélem, hogy ezt formális pártalakulások fogják szemléltetni. A végzet rendelkezik.

Mit szándékozik tenni a jövőben?

— Azt hiszem, hogy súlyos szerepem véget ért. Kezdeményező munkára nincs többé szükség. A termékeny bírálómat, a lendítő szándéknak, a középut, az egyeztetés hivatásának nincs már tenni-valója. Megyek, hova elvbarátaim fog-nak haladni, de nem vállalhatok egyebet, mint a veszedelmes és kinos hátvédnek feladatát.

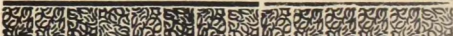

HOTEL
ROMÂNIA
SZÁLLODA
DEJ

Pásztori és Hettmann
Erdély legnagyobb vas és rézbutorgyára
BRASOV

Gyár: Hátulsó utca 66. Telefon 481.
Raktár: Kórház utca 32. Telefon 428.

Elsőrangú sodronykerítések és kapuk különféle kivitelben. Sodronyszöve-tek malmok részére, mindenféle minőségben. Legjobb minőségű tüskés huzalok. Kérjen árajánlatot. Árjegyzéket ingyen küldünk.

Akik kompromittálják a magyar kisebbségi politikát

**Udvarhely „magyar” primárja, aki egy szót sem tud románul.
De azért öntudatosabban viseli a tisztét, mint
a bukaresti főpolgármester**

(Odorheiu—Székelyudvarhely.) Az Erdélyi Futár elégszer rámutatott arra, hogy az erdélyi magyar kisebbségi politika értékét mennyire kisebbitik azok a balkezes intézkedések, amiket a Magyar Párt vezetősége lépten-nyomon elkövet. Hiába vannak nagyra a vezérurak, hogy már szóba áll velük a hivatalos politika; tény az, hogy a román politikában nem részesül olyan értéklésben a magyar kisebbség politikai megjelenése, mint ahogyan kellene s ahogyan lehetne. Ennek kizárólagos oka pedig az a rossz személyi politika, amit a párt vezetősége nem akar megváltoztatni s ami miatt a nagysztilti emberekben bővelkedő román politikai pártok nem vehetik komolyan egyenlő félnek a magyarság „hivatalos” képviselőjét.

Ami hiba van ezen a téren az országos politikában, ugyanaz meg van több erdélyi város vezetésében is. Nézzük ez alkalommal Székelyudvarhelyt, a székelyeknek 10.000 lelket számláló anyavárosát. Az 1926 elején megtörtént községi választásoknál a liberális prefektus, Andreias György teljesen szabad kezet adott a Magyar Párt vezetőségének a városi tanács összeállítását illetőleg. Magának csak három helyet követelt, amelyek közül kettőre magyart jelölt meg a liberális párt részéről. A Magyar Párt is benevezte a maga embereit, de olyan balkezesen, hogy nem vettek be polgármesternek való embereket, úgy, hogy mikor még 1926 áprilisában Negrutiu Fekete Emil polgár-

mester lemondott, másfél évig nem találtak, akit polgármesternek megválaszszanak. Most végre megválasztották Gönczy Gábor dr. ügyvédet, aki arra való is lenne, de nem vették számításba, hogy sógora a tanácsban szintén helyet foglaló Jodál Gábornak s így Gönczynek tulajdonképpen a tanácsból is ki kell maradnia, mint két rokon közül a fiatalabbnak. A tanácsból kihagyták a közgazdasági szakembereket is. Utolsó helyre jelölték Becsek Aladárt, az Udvarhelymegyei Takarékpénztár kitűnő igazgatóját, aki csak póttagnak került be, mert az ellenzék három embere szintén bekerült a tanácsba.

Mire való az állandó választmány

A választások után folytatták a balkezes politikát. Az állandó választmányba, mely a várost tulajdonképpen vezeti, nem olyan embereket raktak, akik értenek is valamit a dolgokhoz s elsősorban tudnak jól románul, hanem kizárólag olyanokat, akiket pártszempontból díjazni akartak. Így került be Tamás Albert a kath. főgimnázium élemedett igazgatója, Tompa László, a Magyar Párt helybeli hivatalos lapjának a szerkesztője s Varró Elek ugyanazon lap főmuunkatársa s egyben a párt titkára. Mind e három ur közül egyetlen egy sem tud románul egy szót sem s csak azért jutottak az egyenként havi 7000 lei fizetéssel járó sine curákhoz, hogy gazdáik megkíméltesse nek a fizetésemelés kötelezettségétől, amiket ne-

vezett urak tulajdonképeni foglalkozásuk után kellene a pártnak fizetni. Ez a triumvirátus azután, különösen tevékenykedésük elején, ki sem ismerte magát a községi közigazgatásban s azt tették velük, amit akartak. Mióta azonban Cațaveiu Péter, a város kitűnő főjegyzője vezeti őket, nincs semmi baj, mert a főjegyző az ő nevükben és helyettük a legjobban elintézi mindent. A végén azután elhitték magukról, hogy ők értenek a közigazgatáshoz s az öreg Tamás Albert egy évvel ezelőtt elfogadta az állandó polgármesterhelyettesiséget, melyet kerek egy esztendeje visel.

Egy mintapolgármester

Mindjárt e nevezetes megbízás után megszavazták a helyettesnek a havi 17.000 leies polgármesteri fizetés élvezését, pedig jogászok szerint a helyettesítéssel megbízott egyén csak a saját fizetését élvezheti s nem a helyettesített állás jövedelmeit. De miért ne fogadná el Tamás Albert a polgármesteri fizetést, ha megszavazták neki. Elvégre, gondolja ő, megszolgált érte. Nézzük, miben áll ez a működés. Naponta egy félórára felmegy a városházára aláírni. Az aláírató tisztviselő reabók a papírra, hogy hol írja alá a primár ur a nevét s Tamás Albert ott szépen aláírja a nevét. Mikor ez megtörtént, mint aki jól végezte dolgát, hazamegy kocsin, esetleg gyalog. S a város büszke, hogy magyar polgármestere van s fizeti a havi 17.000 leieket a nagy szíveségért, hogy Tamás Albert aláírja a városi aktákat. A polgármester ur reprezentálja is a város közönségét. Na nem kell gondolni, hogy miniszteri ankéteken és közigazgatási szakkonferenciákon. Ő, nem, azokra a főjegyzőt „delegálja”. Az ő városképviselete a városi fogat és a színházi páholy használatára vonatkozik elsősorban.

De azért erélyes a polgármester

De azért ne tessék azt gondolni, hogy

a polgármester ur nem erélyes. Amikor szűkebb városában, a gimnáziumban, belép valamelyik osztályba s ott meg nem szűnő láрма fogadja, büszkén mondja a diákoknak:

— Micsoda, azt hiszitek, hogy én nem tudok rendet csinálni? Egy egész várost rendben tartok, hát még egy iskolát?

Egy alkalommal megtörtént, hogy a napi polgármesteri aláíráskor egy helybeli táblabíró felesége megkésve érkezett oda s kérte a polgármester urat, hogy az ő sürgős aktáját még írja alá. A polgármester először méltatlankodott, hogy ő már egy negyed órája aláír, kicsit sok lesz a jóból. Amikor aztán mégis aláírta, szigorúan megjegyezte az urihölgynek:

— Máskor megmondom a véleményemet az ilyen késlekedésre.

Mintha csak a gimnázium I. osztályát igazgatná. És ki tudja, meddig tart még ez a polgármesterkedés, mert a belügyminisztérium még mindig nem erősítette meg a polgármesteri választást s addig továbbra is Tamás Albert vezeti a város ügyeit a magyar közigazgatás nagyobb dicsőségére. Szó van azonban arról, hogy a tanácsot felosztatják s akkor bizony kétes, hogy bejut-e Tamás az állandó bizottságba. Nem mintha a tapasztalatok után mellőznék, hanem akkor sorra kerülnek a többiek, akiket a pártvezetőség jutalmazni óhajt.

Bencze Balázs.

Bognár és Szántó

bornagykereskedés, rum- és likörgyár

ORADEA — TELEFON: 95

Cégtulajdonosok: PALCU LÁZÁR Pancota és VARGA ANTAL Teremia-Mare, bornagykereskedők és szőlőnagybirtokosok Mintapincészet!

Betegh Béby választott

*Visszaszerződött az aradi színházhoz — Miért mondott le
Kertész Mancsi aradi szerződéséről*

(Arad.) Kezdjük a végén: Betegh Béby most már nem a budapesti, hanem az aradi városi színház primadonnája, — menyasszony. Ifju Szendrey Mihály, aradi színidirektor fiának menyasszonya. Ennek a valóban nagyfontosságú eseménynek a szenzációját akkor fogja az olvasó igazán méltányolni, ha megismeri avőlegény —, illetve menyasszonyságnak az előzményeit is.

Tudnunk kell elsősorban azt, amit mindenki tud, aki egy kicsit is figyelemmel kíséri az aradi színház kulisszatitkait, hogy az ifju Szendrey, ez a kedves donzsuan, igen komolyan udvarolt Kertész Mancinak, az aradi színház volt és bájos szubrettjének. Itt közbe kell szurnunk, hogy eddig a pillanatig a nagyközönség azt hiszi, hogy Kertész Mancsi ma is az aradi színház tagja. Az öreg Szendrey előzetes színházi plakátjai ugyanis így hirdetik. Ez azonban tévedés. Kertész Mancsi épen ebből a Betegh-ügyből kifolyólag felbontotta aradi szerződését és Nagyváradra kötötte le magát. Meg kell még jegyeznünk, hogy az ifju Szendrey és Kertész Mancsi barátsága éveken keresztül tartott és annyira komoly volt, hogy a fámánál is illetékesebbek arról beszéltek, hogy ebből a dologból házasság lesz.

Valóban házasság lesz belőle, de nem úgy, ahogyan sokan elképzelték. Egy évvel ezelőtt ugyanis a csábító

démon hálátlan szerepében megjelent a színen Betegh Béby. És amint a Mancsi-pártiak mondják, kivetette hálóját a hevülékeny természetű Misire. Ez azonban rosszmájúság, mert a szerelem úgy lobbant fel közöttük, mint ahogy a nyári zivatar villámától felgyullad az erdő. Ha ez a hasonlat nem is annyira sikerült, de annyi tény, hogy az anyatermészetnek nevezett vén kujon, beleszerettette egymásba a két fiatal. E történet további folytatásából teljesen kihagyjuk Kertész Mancit, hiszen ő még szinte gyermek és hamar vigasztalást fog találni bánatára.

Most jönnek a komplikációk. Betegh Béby, amikor fellángolt szívében a szerelem, nem volt teljesen szabad. Komoly érdekek fűzték egy aradi nagy vállalat igazgatójához, akinek kifinomodott izlése hamar meglátta az isteni Bébyben a nagy művészi értékeket. Bizony sok szerelmesnek komoly problémája ez: Ketten szeretik egymást és ott áll a háttérben, vagy még inkább az előtérben a másik kettő, az egekig tornyosodó akadály. „Le kell harapni a kigyó fejét” — mondotta Nietzsche és Betegh Béby leharapta. Ugy akarta megoldani a problémát, hogy felutazott Pestre és leszerződött a Városi Színházhoz. A szerelemmel azonban nem lehet packázni. Misi egy ideig tűrte, próbálta megszokni az egyedüllétet, de nem sikerült neki. Fogta magát,

Vas-, Rézbutor és Vastömegcikkek Gyára

TIMIȘOARA, III. PIAȚA BISERICI NO. 2.

Gyárt: mindennemű vas- és rézbutort, kórházi berendezést, vas- és fageretű sodronyokat, kerti butorokat.

feltette a vonatra és elvitette Pestre. Ott a forró színházi sikerek után az együttlevés meleg boldogsága következett. A két szerelmes áhitattal szűrte a gyönyörteljes öröm kelyhéből az édes ízű italokat. De nincsen öröm öröm nélkül, állítja egy közmondás. És az öröm a vállalatigazgató szemé-lyében szintén Pestre utazott.

Ami ezután történt, azt csak hallo-
más után tudjuk elmondani. Az igaz-
gató ur benyitott Béby lakásába és ott
találta Misi-t, aki állítólag éppen máriás
című kártya játékot játszott Bébyvel.
De ha nem is volt gyanút keltő ez az
együttlét, az igazgató mégis gyanusnak
találta és azt mondta:

— Béby, mi szakítottunk!

E tragikus kijelentés után becsapta
az ajtót és távozott. Misi, a lovagias
pedig mindjárt kijelentette:

— Nem baj Béby, elveszlek fele-
ségül.

Akkor az történt, hogy Béby kimon-
dotta a boldogságot ígérő igent és
Misi hazautazott Aradra. Alig pár nap
mulva Szendreyne, Rontay Boriska,
Misi mamája felutazott Pestre és hiva-
talosan megkérte fia részére Béby ke-
zét, felbontotta a pesti szerződést és
Betegh Béby-t leszerződtette Aradra.

Még ennyit: Az igazgató ur, beava-
tottak szerint úgy bosszulta meg ma-
gát, hogy Betegh Bébynek egy talicska
huszezer darab egy lejest küldött fáj-

dalomdíj, vagy nászajándék fejében.
Béby mindenesetre örülhet, hogy az
igazgató ur így, minden különösebb emó-
ció nélkül, felváltotta magát aprópénzre.
Ez ma Arad szenzációja.

Idegbajosok

*gyógyulásukat a modernül
berendezett*

N E R V A

szanatóriumban Cluj-Kolozsvár

*találják. — Napi 300—400—500 leitől
kezdve **orvosi kezeléssel**
együtt teljes ellátás.*

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt.

CLUJ-KOLOZSVÁR, PIATA UNIREI No. 9

Fióktintézet: Dej-Dés

Saját tőkéi 22 millió lei!!

*Minden bankügyletet legelőnyösebben
ben végez. Engedélyezett devizahely.
Átutalás a bel- és külföld bármely
piacára.*

Háztulajdonosok és építetők figyelmébe!

Cserépkályhájához
kályhaajtókat nikkelezett és csiszolt kiviteiben
szállít

Hercules R. T. Dicsőszentmárton

Cserefalvy Farkas Árpád erdélyi magyar föld- birtokos véletlennek tartja, hogy Lindbergh meg- előzte az Oceán átrepülésében

Az első nemzetközi autóverseny magyar győztese, mint a Morgan-csoport igazgatója, haza autózott Erdélybe, ahol aviatikai klubot alakít

A mult hetekben az Erdélyi Hírlap című aradi újságban Seidner Imre tollából az alábbi színes cikk jelent meg. A történet hőjét, Cserefalvy Farkas Árpádot Marostordában is széles körökben ismerik és ott is bizonyára élénk érdeklődéssel fogják tudomásul venni ebből a leírásból, hogy Cs. Farkas Árpád mily egyszerű teljesítményekre képes az autó- és aviatika terén.

Aradon titkos csodálattal bámulnak az emberek egy gyönyörű kék automobil után. Ezért kétszeres örömmel fogadtuk el az autó tulajdonosának a meghívását. E pillanatban puhán siklik a könnyed, impozáns Studebaker. Kerekpár szalad előttünk az uton, mint az estélyi reflektorfényben tüzőtt nyul. Járókelő ijedten ugrik félre, a rendőr felemeli a karmesteri pálcáját, ami azonban legkevésbé sem akadályoz meg egy társzerkeret abban, hogy egy keresztuccából ne forduljon az autó elé.

— Látja ez a fegyelmetlenség lesújtó jel — szól a volánt mellől az autó ura. Ez nálunk nem létezik. S ugye itt mind ezért az autó felelős, úgy hogy kevés humorral azt állíthatnám, hogy a járókelők szabadon garázdálkodhatnak a motorikus járművekkel. De vicc nélkül: az emberek ezrei maradnának az autó kerekei alatt, ha éberem nem tartanak be az amerikai forgalom egyirányú áramlását.

Milyen pompás ötlet. Rendszabályozzák meg a kocsikat és a gyalogjárókat, amiért ezek nem hagyják nyugodtan száguldaní a szegény autókat.

Amerikai tipp.

Cserefalvy Farkas repülő- gépről bombázta Rómát

Félóra mulva a Fehér Kereszt 2. számú szobájában csevegünk Mr. Cserefalvy Árpáddal, ezzel az érdekes magyar zsenitrivel, aki néhány napja Aradon időzik. Különös tipusa a magyar zsenitrinek. Szőke haj, rövidre stuccolt bajusz, selyem ing, mozgékony termet, monokli, együtt: Mr. Cserefalvy Árpád newyorki polgár, volt erdélyi földbirtokos, jelenleg aktív pilóta és autóvezér. Nem is olyan régen 12.000 hold föld teljhatalmu ura volt, de az agrárreform hozzá is könyörtelen volt. Cserefalvy nem lármázta tele a világot, nem esett kétségbe, szépen kivitorlázott az Újvilágba és az aviatikai pályára lépett.

— Pillanatig sem elégedtem meg azzal, hogy az ugynevezett haute voléébe születtem bele. Mindig kóborlással és a szerkezetek megfigyelésével töltöttem időmet letűnt gyermekéveimben. Gazdasági iskoláimat Halleiban végeztem és jóllehet minden tiszteletet megadtam a sarjadó és nemesülő cukorrépának és zöldborsónak, igaziból mégis csak a konstruktív műalkotás, a gépek felséges és eredményteljes berregése és folytonossága izgatott. Európai szereplésem a nagy hekatombában kezdődött el. Mint hadipilóta megfogadtam, hogy én is véghezviszek valamit a magyar aviatika dicsőségére és valóban csekélységem volt az, aki az isonzói eseményeket megelőzően Rómát bombázta.

Persze az olasz repülők raja vett üldözőbe, szerencsésen a vízbe is potylyantam, de a mieink kimentettek.

Amerikáig futott az első autóverseny magyar győztese

— Szóval újból békevilágban vagyunk — tér át Cserefalvy Árpád életének egy új fejezetére, miközben átható illatu kölnivel mossa le frissen lezsíltetett arcát.

— A multból csak az volt kiemelkedő eseménye életének, hogy 1912-ben megnyertem a Wien-Monacco között rendezett első nemzetközi autóversenyt, amit annak idején a magyar versengési kedv diadalaként ünnepeltek. Ezt nem tudta nekem elfelejteni a Studebaker Corporation, amely a háború után elküldte Európába Lalleile igazgatót, hogy lépjen érintkezésbe azokkal, akiknek valaha közülük volt a gépeikhez. Lám a bussinesz hazájában ilyen megható tradíciók és multbeli emlékek alapján válogatták ki az autó és repülőgépgyár képviselőit.

Állán piciny helyet fedez fel, amelyen vér szivárog. A levegő hőse szabályos kört szel ki angolfüstromából és folytatja:

— Állandó és intenzív pilóta szolgálatot végzek és már évek hosszú sora óta kísért az a gondolat, hogy átrepülöm az Oceánt. *Ne vessenek ki, de csak véletlen, hogy Lindbergh megelőzött.* Ez azonban egyáltalán nem kedvetlenített el, sőt növeli a tett készségemet. Jelenleg olyan tréningben vagyok, hogy akár ötven órát is repülök a levegőben, természetesen étlen, szomjan, mert a levegőben nem fontos az evés, meg azután nem szabad a gondolatainkat emésztési funkciókra lekötönni.

— Hiszem, hogy az Oceán repülés terén jelentős teljesítményt érek el, mert nem csak Párisig és Berlinig akarok repülni, hanem Bucurestig, egy más alkalommal pedig Mezőkerden levő volt birtokomon szállok le.

Aviatikai Klub Erdélyben

Ekkor megjegyeztük, hogy Romániában még nem szabad a repülőgép forgalma.

Cserefalvy Árpád erre kijelentette, hogy már megtörténtek az első lépések a romániai kereskedelmi légiszolgálat megteremtése érdekében. Összel Cluj (Kolozsvár) székhelyen Aviatikai Klub alakul, amelynek elnöke Pap Danila hadtestparancsnok lesz.

— Különben reklámszempontból fogom véghezvinni a repülésem, amint hogy elődeim is tisztára e vágytól sarkalva repülték át az Oceánt. Amerikában rég tudott dolog, hogy a repülőgép sokkal biztosabb, mint az automobil. Minden a lélekjelenlétén, az ítélőképességen és egyensúlyérzéken mulik. A katasztrófák legnagyobb része azért történik, mert a repülő nem látja a földet, ahelyett, hogy a gépe vízszintesen állna, függőlegesen halad. Már csak azt veszi észre, hogy a fejébe tódul a vér, de akkor már csak kapkod, elveszti a fejét és vége.

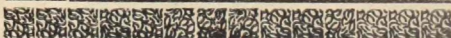
Különös ember. Itthon mindenesetre maradt volna annyi, hogy holtáig fejlődmi módon élhetett volna. Kiment Amerikába. Most visszajött és egyelőre csak két autóját hozta át magával az Oceánon. Még nem lehet tudni, hogy valóban átrepüli-e az Oceánt, de az már biztos, hogy a *Morgan-csoport vezérigazgatója* a pénz és a gép birodalmában lindberghi sebességgel futotta meg a karrierjét.

(s. i.)

Köő János

KÉZMŰ ÉS DIVATÁRUHÁZA

Aradon, Bulevardul Regele Ferdinand (József főherceg út) 12. sz.

Willer Jóska pártvezéri allűröket vett fel

A lugoji székelv kinyilatkoztatásokat tett a nagy politikáról

Az Erdélyi Hirlapban azt olvasom, hogy „Willer József dr. kamarai képviselő, a Magyar Párt főtitkára Lugojon tartózkodik, nyilatkozatot tett a kisebbségi politika helyzetéről“.

Ebben eddig semmi különös nincs. Willer Jóska volt lugoji városi hivatalnok éveken keresztül lakott Lugojon, ott karmesterkedett és addig senkinek eszébe sem jutott, hogy Stréber Jóska politikai véleményét tudakolja. 1926 tavaszán lendült bele a kisebbségi politikába (ha ugyan van ilyen Erdélyben), de ebben Willer csak annyiban bűnös, hogy segítőtársai is voltak: Balogh Géza, mint manuductor és Szele Béla, mint ajánló. Ez a két ur szabadította a Jóska gyereket a Willeréktől a kisebbségi politikának csufolt tereimura.

És a Jóska gyerek élelmesnek bizonyult. Meghódította egész Csikot, még a Bogdán Stefi bácsi se birta levakarni róla, pedig ha semmivel sem, ezzel akarva-nemakarva igen istenes és magyaros munkát végzett volna. Hogy miért, ezt kérdezzék meg a Stréber Jóska két ajánlójától. De hagyjuk a régi dolgokat, nézzük csak, mit nyilatkozik Lugoj gyöngye a magyar politikátlan-ságról.

„A főtitkár megtagadta a nyilatkozatot a Magyar Pártnak olyan állítólagos frakciójáról, mely liberális orientációt keres. Az ilyen komoly kérdésekben a

távollévő Bethlen György gróf elnök állásfoglalása nélkül nem lehet nyilatkozni.“

Nagyon szép a szerénység és illik is olyan politikai analfabétához, mint Stréber Jóska, akinek Lugojon igen nagy sikerei lehettek — ehhez aztán nem kellett neki ajánlók — a szép nem körül, de ahhoz még sem vett magának bátorságot, hogy „a Magyar Pártnak olyan állítólagos frakciójáról nyilatkozzék, mely liberális orientációt keres“. Ezt a dicsőséget már átengedi Bethlen Györgynek, ha egyebet el is vesz tőle! Willer nem mer nekitámadni a reformistáknak, nem mer beleharapni Bernády Györgybe, Krenner Miklósbá, fél, hogy beletörik a foga. Ilyen komoly kérdésekbe nem üti bele az orrát, ezt a vezérnek hagyja! Ha más egyebet el is vesz tőle!

Egyéb komoly kérdésekről azonban beszél. Hogy aszongya: egy állandó kisebbségi törvény az ideáljuk. Rendben van, de miért csak most? Miért nem valósították meg ezt 14 hónapi kormányon létük alatt? Hiszen akkor csak a csucsai paktumot kellett volna becikkelyezni, amelyet két miniszter és a Magyar Párt hat vezére aláírt. Miért nem csinálták ezt meg tayaly, amikor lehetett?

Az averescanus rezsim idején Moldován Valér dr. tordai szenátor

Aradon

butorszükségletét a legegyszerűbbtől a leg-elegánsabb kivitelig kedvező fizetési feltételekkel gyári árban szerezheti be a

Szelistyei butorgyár

aradi fiókjánál Arad, Strada Bucur Nr. 10 (volt Eötvös utca)

felszólalásra készült a szenátusban. Előre közölte a magyar párti szenátorokkal, hogy ő egy kisebbségi törvény megszerkesztését fogja követelni a kormánytól.

Dr. Moldován, a nemzeti-párti szenátor az Averescu-kormánytól — a kisebbségek javára! És ekkor mi történt? A magyarpárti szenátorok lebeszélték Moldovánt tervéről, nehogy a kisebbségi törvény gondolatát megpendítse. Akkor megtehették volna. Nem akarták. Most meg kezdik követelni. Ezt hívják politikai csepürágásnak.

De mondott Stréber Jóska egyebet is. Aszongya: Miután a magyar és német kisebbség érdekei jóformán azonosak, a magam részéről (?) arra fogok törekedni, hogy ezek a megbeszélések ne izoláltan, hanem a németiség vezetőségével, Róth Hans dr.-ral nemcsak egyet-értően, hanem vele együttesen menjenek végbe.

Ugylátszik Willer nemcsak Bethlen, hanem Róth dr. mellett is sameszkodik. A samesz már a maga részéről törekedett valamire: ő csinálta meg Róth dr.-ral a választási paktumot, amibe Jakabffy Elemér mandátuma belevérzett és az egymillió németiség 7, a kétmillió magyarság 8 mandátumot kapott. Ezt Willer csinálta a maga részéről.

Végül kulisszatitkokat árult el a Magyar Párt hetvenkedő főtitkára, olyan titkokat, melyeket a bukaresti lapok már csak felmelegített kacsaként találhatnak fel. Stréber Jóska azt hiszi, hogy csak ő

tud románul és így más nem értesülhet róla, hogy Nae Dumitrescu nyugalomba készül és hogy Moşoiu generális miniszteri székben szeret ülni. Naiv számárságokat nyilatkozgat le Willer ur, jól tenné gazdája és pártvezére, ha leintené a sameszt. Egy jóízű templomszolga nem kontárkodik bele a rabbi dolgába még akkor sem, há véletlenül konyit a kórusbeli hangokhoz.

Bürger Albert

Szállit: Egészségügyi rendelet szerint készült aetherikus olajokat, aetheriket, esszenciákat stb.

Sürgőnycim: Sörfőzde, Târgu-Mureş. Telefon: Târgu-Mureş 8 szám.

Aetherikus Olajok Gyára Târgu-mureş

Üdit, gyógyít, a legjobb forrásvíz!

**Igyunk
Lithinia-
paptamási
vizet!**

Üdit, gyógyít, a legjobb forrásvíz!

Bánáti Szanatórium Timisoara

Strada Odobescu 2. (Holló-utca, a Vöröskereszt-patika épülete)

Felvesz sebészi, nőgyógyászati, szülészeti, belgyógyászati, ideg- és gyermekgyógyászati, fül-, orr-, gége és bőrbetegeket. Elsőranguan berendezett Röntgen, diathermiai, elektrotherapiás és fürdőintézet 56 ágygal és 17 különszobával rendelkezik. Keresztesrendi apácák ápolnak.

VII. Edward angol király titkárának szenzációs emlékiratai V. György jelenlegi angol király engedélyével jelennek meg

(London, szeptember 21.) Sir Sidney Lee néhai VII. Edward király magántitkári engedélyt kapott V. György angol királytól arra, hogy a titkos állami és udvari archivum okmányainak leghasznosabb felhasználásával megírja és kiadhassa VII. Edward király hiteles élettörténetét. A szenzációs munka I. kötete tavaly jelent meg, azonban ez csak 1902-ig ismerte meg Nagybritannia uralkodójának, az antant megteremtőjének életét. A II. kötet is nemsokára megjelenik. Az igazi szenzációkat ez fogja tartalmazni. Az *Erdélyi Futár* londoni levelezőjének már most módjában van a memoárok legérdekesebb részeit a „Daily Telegraph”-al egyidejűleg publikálni.

Az antant megalapítása előtt

Amidőn VII. Edward uralkodása elején az angol-német közeledés kísérlete meghiusult, II. Vilmos német császár VII. Edwardnál, unokafivérénel próbálkozott közvetlenül.

„A sajtó — írta II. Vilmos császár VII. Edward királynak egy magánlevelében — nyilván mindkét oldalon igen rossz hangulatban van. Nálam azonban ennek nincsen jelentősége, mivel a német külpolitika ügyeiben én vagyok az egyedüli ur és az egyedüli bíró. A kormánynak és az országnak okvetlen engedelmeskednie kell nekem még abban az esetben is, ha kénytelen lennék ezt az egész sajtó orditozást tulkiabálni.”

Egyidejűleg azonban heves vita indult meg Bülow herceg birodalmi kancellár személye körül, aki a birodalmi gyűlésen tartott beszédében Chamberlaint erős támadásban részesítette. VII. Edward is állást foglalt ebben a vitában és a következőket írta a császárnak:

„Az volt a szándékom, hogy fiamat, Györgyöt (a jelenlegi angol királyt) jubileumi napodra Berlinbe küldöm és

ezzel tanubizonyságát szolgáltatom Vele szemben való tiszteletemnek és barátságomnak. Amidőn azonban röviddel ezelőtt azokat a heves dühkitöréseket olvastam, amelyek a birodalmi gyűlésen Anglia és főként gyarmatügyi miniszterem és hadseregem ellen elhangzottak, úgy gondoltam, hogy jobban cselekedem, ha fiamat nem küldöm olyan helyre, ahol veszélynek lenne kitéve, ahol inzultálhatnák, vagy a nyilvánosság által olyan bánásmódban részesülne, amin nyilván Te sajnálkoznál leginkább. Igen kellemetlen számomra, hogy mindezeket közölnöm kell Vele, sajnos azonban kényszerülve voltam erre...”

Anglia 1902-ben rájön arra, hogy Németországgal minden együttműködés lehetetlen. Amidőn egyidejűleg Paul Cambon francia követként Londonba jött és Delcassé átvette a francia külpolitika irányítását, VII. Edward király kifejezte azon kívánságát, hogy körutat akar csinálni Európában, ami természetesen csak ürtűgy volt a párisi látogatásra.

A párisi látogatás, az antant megalakulása

VII. Edward király párisi utazásával életének egyik legkritikusabb periódusába lépett. Senki sem tudta, mi fog következni. Walesi herceg korában Edward rendkívül népszerű volt Párisban, az utolsó tiz esztendő alatt azonban a két állam viszonya annyira elhidegült, hogy a siami kérdésben majdnem nyílt konfliktusra került a sor. Fasoda a háboru határára sodorta a két államot és Franciaország közvéleménye Anglia irányában igen ellenséges volt. A király Párisban meglehetősen hideg

fogadtatásban részesült, alig üdvözölték őt, itt-ott kellemetlen éljen-kiáltások hangzottak el a búrokra. Edward egészen sápadt volt, azonban igyekezett barátságos lenni. Kiséretének egyik tagja fülébe sugta:

„A franciák ugylátszik nem nagyon szeretnek bennünket.“

Mire a király röviden így válaszolt:

„Miért is szeretnének bennünket?“

Este a király Loubet köztársasági elnök társaságában megjelent a Comédie-Francaise diszeloádásán. A szünetben a király elhagyja a páholyt és igyekezik az ellenséges érzelmű közönség közé vegyülni, hogy megnyerje a maga számára. Az előcsarnokban véletlenül megpillantja Franciaország egyik legnépszerűbb és legnagyobb színésznőjét, akit már látott Londonban. Oda-sietett és kezet nyújt neki, majd hangosan a következőket mondja:

„Kisasszony, jól emlékszem, hogy már Londonban alkalmam volt játékát megcsodálnom. A francia nemzet egész gráciáját és szellemét képviselte akkor nálunk.“

A bok nyomban szájról-szájra terjedt, a király megtalálta a helyes szavakat, a jég megtört és a következő este az operában már szívélyes üdvözlésben részesült. A francia nép tudta, hogy a walesi herceg szerette Páris és most megtudta egy bok formájában azt, hogy Anglia királya is el van tökéltve arra, hogy Franciaország barátja marad.

Cirkálás a balti tengeren 1905-ben

Németország az új fordulat miatt természetesen elégedetlen volt. Az angol flotta 1905-ben a balti tengeren gyakorlatozott és meglátogatta a skandináv államokat. II. Vilmos császár ebből az alkalomból a következőket írta a cárnak:

„Megparancsoltam flottámnak, hogy kövessék nyomon az angolokat és ves-

serék horgonyt ugyanott, ahol az angolok teszik. Megparancsoltam tengerész-tisztjeimnek azt is, hogy hívják meg az angolokat a fehér asztalhoz és próbálják őket az asztal alá inni. Azután tegyék az angolokat szárazra. A világ csodálkozni fog, mivel úgy Anglia, mint az én népem azt hiszik, hogy flottám valahol az Északi tengeren cirkál. Ezért kérek, ne árulj el egy szót sem, az egész titok.“

Ugyanebben a levélben II. Vilmos császár panaszkodik, hogy Edward király évenkénti marienbadi tartózkodását sohasem használja fel arra, hogy őt meglátogassa.

„Edward fél a velem való találkozástól!“ — hangoztatja egyébként is II. Vilmos emberei előtt. Edward azonban 1905 szeptember 17-én utasítja titkárát, hogy unoka fivérének, a császárnak levelére a következő hangnemen készítse el a választ:

„Mondja meg neki, hogy én csak olyan emberekkel verekedem, akik mindenáron akarják ezt... Azok a panaszkók, amelyeket a császár berlini követem, Sir Frank Lascelles előtt hangoztatott, nevetségesek, kicsinyesek és igazságtalanok. Jól tenné, ha békében hagyná a politikát, mivel ez olyan dolog, amelyből könnyen komoly viszály fakadhat és ezt szeretném kikerülni... Remélem, hogy jövő évben találkozhatok majd vele, idén azonban ez már, úgy hiszem, lehetetlen.“

1907: újabb viszályok

A marokkói krízis, amely 1906-ban véget ért, még jobban kiélezte a helyzetet Anglia és Németország között. London tudatta Berlinnel, hogy konfliktus esetén Franciaország mellé fog állani. II. Vilmos azonban panaszkodik arról, hogy „rosszul értették“ őt és Edward a császár magatartását erre erős bírálatban részesíti. Ennek ellenére 1907-ben mégis megtörténik a két ural-

kode találkozása. Vilmos császár egyik katonai parádét a másik után rendezi, Edward király azonban egyáltalán nem találja legcsekélyebb örömét sem ebben. Teljesen felesleges módon egy ünnepi ebéd alkalmából toasztot mond a békéről és evvel kényszeríti Edward királyt, hogy szintén beszédet mondjon német nyelven improvizálva. A helyzet Edward számára igen megszégyenítő és kényes. Mindazonáltal becsülettel megállja helyét. Röviddel később Edward unokafivérét meghívja Windsorbba, Vilmos azonban a látogatást egy későbbi időpontra szeretné kitolni. Edward ebből az alkalomból azt írja, hogy ugylátszik fél a rossz fogadtatástól.

Edward 1908-ban megleckézteti Vilmost

II. Vilmos császár 1908-ban kényszerítve érzi magát, hogy Lord Tweedmouth-ot, a brit admirális első lordját közvetlenül értesítse arról, hogy a német flotta megnagyobbitás előtt áll, Angliának azonban ettől nincs mit félnie. Február 20-án Edward a következő levélben válaszolt unokafivérének:

„Kedves Willym, megkaptam leveledet 14-éről, amelyben közlöd, hogy levelet írtál Lord Tweedmouth-nak a német flotta-program ügyében, amely ezt elhiheted nekem, az angol sajtóban igen rossz benyomást keltett. Azáltal, hogy közvetlenül első lordomnak írtál, precedenst teremtettél és nem tudom igazán, miként lehetne az angol sajtót megakadályozni abban, hogy közvéleményünket felhívja arra a körülményre, hogy a német hadihajók száma emelés előtt áll, ami természetesen minket arra kényszerít, hogy a mi flottánkat is megfelelő mértékben megnagyobbítsuk. Szerető bátyád: Edward“.

Ausztria-Magyarország és VII. Edward

Edward már régen rosszalotta Ausztria-Magyarország barátságát Német-

országgal. Tiltakozott Bosznia-Hercegovina annexiója ellen is és a következő francia nyelvű levelet intézte I. Ferenc Józsefhez:

„Kedves Barátom! Éppen most vettem leveledet, amelyben oly jóságos voltál engem tájékoztatni fontos döntésedről Bosznia-Hercegovina annexiója ügyében. Sietek Neked köszönetemet kifejezni, hogy barátságunk jegyében szükségesnek tartottad dolgaiddról nézeteidet közölni velem. Sajnos azonban abban a kényszerhelyzetben vagyok, hogy Veled szemben őszinte sajnálkozásomat kell kifejeznem azért, hogy így határoztál, főként olyan időpontban, amikor a bulgáriai események amugyis felfordították az egész balkáni helyzetet. Nem titkolhatom el azon nézetemet sem, hogy kitarok az 1878. január 17-i jegyzőkönyv mellett, amelynek értelmében a berlini szerződés csak akkor változtatható meg, ha az összes szerződött államok, a jelenlegi esetben tehát főként Törökország, amely elsősorban van érdekelve, hozzájárulnak. Élének örömmel veszem tudomásul, hogy az adott helyzetben való döntésed nem változtat az osztrák-magyar politika konzervatív irányvonalain és arra kérlek, hogy fogad legőszintébb baráti érzelmeimet, amellyel maradok fivéred és barátod: Edward“.

Szerbia és Edward király

Edward király élénk figyelemmel kísérte az európai eseményeket. Erélyesen tiltakozott 1903-ban Sándor szerb király meggyilkolása ellen és megtagadta a barátságos összeköttetés felvételét Péter királlyal, Szerbia új uralkodójával. Oroszország és Olaszország nagykövetei hiába interveniálnak nála, fogadja őket 1905-ben, meghallgatja kérésüket, azonban a következő szavakban válaszol nekik:

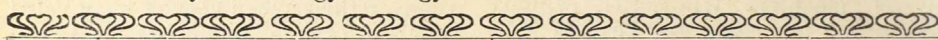
„Igen sajnálom, de kívánságaiknak nem felelhetek meg. Sándor király és Draga királyné meggyilkolása rémtett

volt, ami rendkívül mély benyomást keltett Anglia közvéleményére. Ettől eltekintve azonban egy másik személyes okom is van a kérés megtagadására. Az én foglalkozásom királykodni... (Mon métier á moi est d'être roi — mondotta szószerint franciául.) Ugyanez volt a foglalkozása Sándor királynak is. Amint látják Uraim, mindketten ugyanazon szakszervezethez tartozunk és én nem maradhatok egykedvű, ha szociális osztálytársam egyikét egy-

szerűen legyilkolják. Igen sajnálom, azonban lehetetlen kérésüket teljesíteni."

Ép így elítélte a belga Kongóban elkövetett rémtetteket, amelyek miatt Lipót belga királlyal mindennemű személyes összeköttetést megszakított.

"Anglia királya — tudatta Lipót királlyal — nem érez semmiféle rokonszenvet olyan uralkodóval szemben, legyen az akár rokona is, aki emberi kötelezettségéről oly mélyen megfeledkezhet..."

Bekebeleződött-e vagy sem a Magyar Párt a csucsai paktummal a román pártokba?

Az elmúlt hetekben tanulságos vita folyt le dr. Bernády György és dr. Paál Árpád között. Mindkét ur a Magyar Párt intézőbizottsági tagja, benfentesek, akik csak tudják, hogy miként áll a Magyar Párt szénája. A különös hírlapi vita a körül forgott, hogy a Magyar Párt volt-e már bekebelezve valamelyik román pártba. Bernády azt állította, hogy igen, Paál Árpád pedig azt, hogy nem.

A vitakozó felek állítottak valamit, de nem bizonyítottak. Hogy miért nem? Mert kettőjük közül csak az egyik fél bizonyíthatta volna azt, hogy a másiknak nincs igaza. Mondom: állítások történtek, de bizonyítás nem és így a közönség még mindig nem tudja, kinek van igaza. Anélkül, hogy vállalkoznánk a döntőbíró szerepére, leközzöljük a Bukarestben, 1923 október 23-án kötött úgynevezett *csucsai paktumnak* a Néppárt és Magyar Párt közötti jogviszony szabályozására vonatkozó pontjait.

A 3. pont így szól:

Mindkét párt képviselői és szénátorai egy parlamenti egységet alkotnak.

A 4. pont:

A parlamenten kívül a Magyar Párt megtarthatja saját szervezetét, nevét és egyeniségét.

Az 5. pont pedig azt mondja:

A vezetés egységének megóvása végett a Magyar Párt elfogadja a Néppárt e programm keretén belül adott politikai utasításait.

A Magyar Párt nevében dr. Grandpierre Emil, dr. Hajdu István, dr. Pál Gábor, dr. Ferenczy Gyula, dr. Gyárfás Elemér és dr. Szele Béla irták alá a „bekebeleződést” kimondó egyezséget, míg a Néppárt részéről Goga Octavian és dr. Bucsan Constantin kötötték meg a „csucsai paktumot”. A közönség: választó- és nem választó most már eldöntheti, hogy ha két párt *egységet alkot* és hogy ha az egyik *elfogadja a másik utasításait*, azon esetben a kisebb párt „bekebeleződik-e” a nagyobb pártba, igen vagy sem?! Itt aztán mindenki politikai szájaize szerint válaszolhat önmagának.

Sugár Tery nem hagyja magát...

Amig Miska a katonáéknál piheni ki idegeit, a jó feleség állást keres az urának — Pestre hívják rendezőnek Fekete Miskát

(Timisoara-Temesvár.) Még bizonytalan, hogy ki fogja az ujjáépült temesvári színházban a szezont megkezdni, csupán egy bizonyos, hogy nem Fekete Mihály. A legtöbb esélye nemes, nemzeti Szendrei Mihály uramnak van, utána mindjárt Erdélyi Miklós következik, de az is lehetséges a mai tiszta helyzetben, hogy egy harmadik, vagy negyedik nyitja meg a magyar színjátszást. A temesvári szinigazgatói állás nem lehet nagyon utolsó foglalkozás, ha annyian törnek magukat utána. Inkább a keze ügyébe esik ez a város Szendreneinek, Aradról csak egy jó óra ide szaladni, aztán élt is már e két város színészetileg egymással vadházasságot és igazán nem mondhatni, hogy nem praktikus megoldás: Arad és Temesvár együtt.

Fekete Mihály már a harmadik hónapja üli a hadbírótság által reá szabott büntetést, a jövő hónapban szabadul Miska a katonaságtól és ha ez a bal eset nem történik vele, ő indult volna a legnagyobb reménységgel a temesvári színház birtokáért. Miska azonban megbotlott, elesett, ki kell állnia neki a sorból, koncesszióját visszavonták: elmehet újra régiségkereskedőnek... Egyéb szórakozást mit találhat magának? Hiszen ő éveken keresztül azért dolgozott Temesvárott, az a vágy, reménység fűtötte, tüzelte őt, hogy végre egyszer mégis csak felépül az a téli színházterem és ő bőven kárpótolva lesz a 4—5 év ráfizetése miatt, a sok vesződségért, a kínlásért, melyen keresztül verekedte magát. És mikor már közel volt a célhoz, orra bukik. És még azt sem mondhatja, hogy mások

rendezték meg neki ezt az akadályversenyt. A véletlen műve, a Miska temperamentuma, zabolátlansága hozta magával. A meghajszolt, az Igeret földjét nehezen kivárho ideges ember cselekedete volt az, amiért Miskát három hónapra lezárták. És hiába volt minden, Sugár Teri, a legesesebb és legtalálékonyabb asszony, önfeláldozó feleség, megpróbált mindent — nem ment. Nem jött az amnesztia, elvették a koncessziót is, jöttek az anyagi bajok, szorították a Nemes Hugók, a zsák- és zálogházi „bankok” utcájába tévedt az új színházra spekuláló Feketéné, akinek hatalmas erőfeszítése az ura kiszabadításáért valóban megható, de hiábavaló küzdelem. Sugár Teri nem az az asszony, aki hagyja magát a Sorstól letiporni. Most Pestre ment, hogy elhelyezze Mihályt, ha kiszabadul a hadbírószági fogházból. Miska kitűnő színházi ember, nagyszerű rendező, csak az emberekkel nem tud bánti. Nincs modora, nem bír uralkodni magán, indulatain, kitörésein. Ezért ül most is, mialatt mások elveszik előle azt, amit ő már évekként ezelőtt a magának tudott...

— Azt hiszi, hogy már beküldte az előfizetési díjat? Nem, még nem érkezett be.

— Az Erdélyi Futár senkit nem szólított fel ügyvéd útján az előfizetési díj beküldésére. A februárban megszűnt „Kurir” próbálkozik sok helyen, hogy ügyvéd útján még egyszer megpróbálja az előfizetési díjak bevasalását.

Ez egyszer Tagányi nem hibás

Ő is 26—56 százalékos kamatokat fizetett az aradi Népbanknak

(Arad.) Nem mondhatni azt, hogy dr. Tagányi Sándor Aradon valami széles körben örvendő népszerűségnek. Talán valamivel rokonszenvesebb, mint Schütz Henrik, a portici férfi néma, de ezzel még nem nagyon mondtunk sokat. Dr. Tagányi a köztudatban egy félelmetes, szívnélküli kalmár, egy lelketlen moloch és éppen azért, mert azt híresztelik róla, az egész város azt hiszi, hogy egyedül ő az oka az Aradi Ipar- és Népbank mostoha sorsrajutásának.

Távol áll tőlünk annak még csak a megkísérlése is, hogy mi dr. Tagányi Sándor mellett védőbeszédet tartsunk. Ilyen hatástanlan és háládatlan szerepre nem vállalkozunk, mert ha Ciceró feltámadna, talán még ő sem merne e nehéz feladattal megbirkózni. Igaz ugyan, hogy dr. Fischer Jenő ügyvéd ur most a Tagányi Sándor védője, de úgy hisszük ez a védelem csupán csak az *anyagi* érdekeinek megvédésére szoríkozik és nem arra, hogy *in spirituálibus* is dr. Tagányi érdemeit akarja kiemelni. Hogy mi minden megbízás nélkül, önszántunkból mégis irunk dr. Tagányi Sándor többszörös háztulajdonosról, szőlőbirtokosról és egyéb javak birtokosáról, ezt privát diligenciából tesszük, mert be akarjuk bizonyítani, hogy ezuttal sem olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik, még ha az — mint a jelen esetben — dr. Tagányi Sándor névre is hallgat.

A Népbank bukása alkalmából egész Aradon és kapcsolt részein azt beszélték, hogy az egész bankbukásnak dr. Tagányi az oka. A magyarázat igen egyszerű volt. Tagányi Sándor a Népbank

főrésztvényese, annyi pénzt vett ki onnan, amennyit akart. Persze olcsó kamatra, 8—10 százalékra. Míg a többiek 25—30 százalékot fizettek, Tagányi használta a saját bankjának olcsó pénzét. Na, gondoltuk, ez szépen hangzik, vajjon igaz-e? Alkalmunk volt a Tagányi Sándor folyószámlájába betekinteni: 25 től 56 százalékos kamatig van megterhelve, vagyis ő, dr. Tagányi Sándor saját bankjában szintén olyan magas kamatokat fizetett, mint a többiek. De hát akkor mi okozta a banknál a mai helyzetet?

A felelet igen egyszerű. Boldogult Hehs Béla vezérigazgató a leu esésére számított. Minden készpénzt ingatlanokba ölt bele. Így elérte azt, hogy nem maradt az intézetnek forgótőkéje, a leu értéke nem esett, hanem emelkedett, a Népbank a fizetéseket nem birta és immobilá lett. Tagányi Sándor erről a hibás pénzügyi politikáról nem tehet. Hehs Béla szilárdul meg volt győződve, hogy a leu zuhanni fog és úgy iparkodott magát és intézetét bebiztosítani, hogy ingatlanokkal, vállalatokkal vette körül a Népbankot. Ezeket nem birta alimentálni az intézmények, az ingatlanok a vízbe huzzák le a Népbankot...

Hangsúlyozzuk: nem akarjuk Tagányi Sándort védeni, ez a foglalkozás nem szimpatikus Aradon, csupán hangsúlyozzuk, hogy ez egyszer Tagányi Sándor nem hibás! Vele is megtörténhet ilyesmi...

Barabás György

uri cipész Târgu-Mureș, Főler 52.
szám alól átköltözött

Szentgyörgy-u. 7. sz.

alá, a zárdával szemben

Stern Fischel elköltözik Szigetről, ahol mindenkinek rosszul megy, csak Farkas Saulnak nem

Még pár évvel ezelőtt is Stern Fischel neve fogalom volt Szigeten és kapcsoltságok részben. Az üzleti élelmességnek, a stílusos kereskedőnek, a szakértő szesznek szobrát Sternről mintázták volna meg. Hajh, de multak évek, sorvadt Sziget, felvirágozott a csempészeknek és letörtek a régi nagyságok. Egyedül Farkas Saul áll szilárdan, mindenki elhullott mellőle, csak ő viszi tovább rendületlenül.

Stern Fischel okosságai, szimpatikus ember, már Rasekol is volt, most a Jozsovits viseli e tisztséget. Sirkövet árul és rasekol. Legyen neki is valami. Roppant vallásos emberek mindketten. Aminthogy Szigeten mindenki vallásos legalább egy héten egy napon. Hogy aztán máskor mit csinál, az nem számít. Két hitközség is van itt: a nagy hatalmas, vagy 15.000 tagú ortodox és a néhány száz tagot számláló neolog. Az ortodoxok megvetőleg beszélnek a neológokról. Azok nem is zsidók. Már szigeti értelemben véve tudniillik. A nyomorúság azonban közös. Sziget úgy le van égve, hogy Bacau-val is versenyezhet. Ez a regáti város ugyanis minden páros évben leég. Direkt ebből élnek a lakosai. Akárcsak Szigeten a csempészetből.

Stern Fischellel, az egyik szigeti Tekintéllyel találkozunk a Koronában. Stern ur modern ember. Kávéházba is jár, sőt kalap nélkül kártyázik. Ami nagy szó Szigeten. Mint régi ismerőst köszöntjük, ami jól esik neki, kedves, kellemes társalgó az „öreg ur“, aki van vagy 35—36 éves. A körszakálla tekintélyesebbé és öregebbé teszi.

— Bizony itt Szigeten minden pang. A nép éhezik valósággal, a sok munkanélküli zsidó lézeng az utcán. Hogy a

nyomor mekkora, arra jellemző, hogy 16.000 lakosból a fele foglalkozás nélkülinek mondotta magát a népszámláláskor.

— No és miből él a többi 8000?

— Azt ők maguk sem tudják. Házipart kellene teremteni itt, máskülönben kivándorol innen mindenki. Én is megyek, költözöm Váradra. Likvidálom az ügyeimet és elmegyek. Nem lehet itt megélni.

— Hát senkinek sem megy itt jól?

— Igen, egyeseknek. A Farkas Saul meg a Holzmänn élnek, nekik megy, de rajtuk kívül aztán alig van valaki.

A kereskedők a szlatinai csempészekre panaszkodnak, a Kispipás is panaszkodik, egész Sziget panaszból áll. Nem csoda, ahol 8000 ember foglalkozás nélküli, a másik 8000-ről pedig nem tudják, hogy miből él...

Bresslauer Rezső kalandja Nagyváradon

Cigaretta-csempészek nézték a vásárhelyi borbélyt, aki a „nyomozás“ után orvosi látelvet adott be az ügyességhez

(Oradea-Várad). Bresslauer Rudolf ismert marosvásárhelyi borbélymesternek, a Lux-fodrászszalon tulajdonosának kellemetlen kalandban volt része az elmúlt napokban Váradon. Bresslauer azért jött Váradra, hogy férfi és női fodrászüzletébe személyzetet vigyen. A Palace-szállodába szállt, ahol Rosenfeld főportás úr különös gonddal ügyel lakói erkölcsére. Már két napja tartózkodott Bresslauer Váradon, a harmadik nap aztán szerencsétlenségére összekertült a kolozsvári monopol embereivel, akik csempészett cigaretták után nyomoztak.

Bresslauer gyanútlanul gyújtott rá a Palaceban egy illatos szerb cigarettára, amikor a monopol detektívjei figyelmesek lettek reá. Belékötöttek a kávézó iparosba, reáfogták, hogy Bresslauer

egy doboz Stambul-cigarettát vásárolt, majd vonakodásán felfingerülve a detektívek előállították a kávéházból és a rendőrségre vitték. Hogy itt mit műveltek vele, azt Bresslauernek a nagyvárad ügyészségénél elfekvő és orvosi látélettel bizonyított feljelentése mondja el. A békés iparost többször mellbeverték, brutalizálták, délután öttől este 9 óráig „vállatták” a rendőrségen, majd miután jegyzőkönyvet vettek fel vele, elbocsájtották. A Palace-szállodába visszatérő vendéget alig ismerték meg a portások, úgy helybenhagyták a rendőrségen, hogy folyton jajgatott belé.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

— „Avram Nicolau megvédi a temesvári magyar színészeket” és „Váradon csak hozományért házasodnak” című cikkek anyagtorlódás miatt e számból kimaradtak.

— Hátralékos előfizető. Mi senkit ügyvéd útján fel nem szolgáltunk hátralékos előfizetési díjának beküldésére. A februárban megszűnt „Kurir” című lap bérlője kísérelte meg ügyvédi felszólításokkal. Nektünk ehhez a Kurirhoz semmi közünk nincs, ezt már többször megírtuk.

Felelős szerkesztő: **Nagy Gyula**

Kiadó-laptulajdonos:

Szögyéni Kiss Endre

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. T.

Cluj, Piața Unirii

7

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen.

Saját tőkéi 77 millió lej

Affiliált intézetei:

Tordaaranyos Vármegyei Takarékpénztár r.-t. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár r.-t.

Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár r.-t. Székelyudvarhelyen és Sz.-Keresztúron, Szászrégenvidéki Takarékes Hitel r.-t. Szászrégenben és Népbank r.-t. Bánffyahunyadon.

**Minden bankügyletet
legelőnyösebben végezz!**

Engedélyezett devizahely.

Áruraktárai a vasut mellett

**A közönség által elismert legjobb sörmárkák:
a kolozsvári CZELL sörfőzde**

Ursus világos

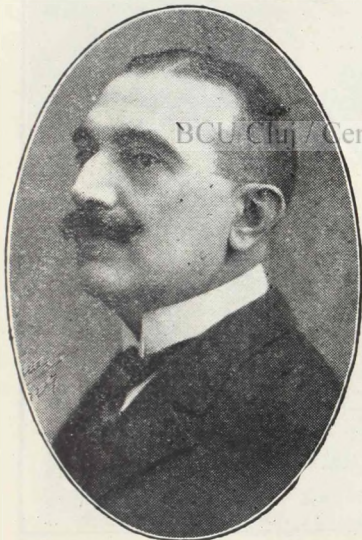
Hercules barna
különleges
sörei

MINDENÜTT KAPHATÓK!

GUZA PROFESSZOR

a dühös antiszemita, akit most detronizáltak hivei

T. CONSTANTINESCU

*a marostordai liberálistpárt elnöke,
marosmegyei képviselő*

MOSOIU TRAIAN

*generális, akit most a Hadviseltek
Szövetsége és a Vasutasok elnökükké
választottak*

I. MIHÁLY

*a 6 éves király, aki most a sinaiai Pelisor-kastélyban kezdi meg
elemi iskolai tanulmányait*